

ВІДГУК

**на дисертаційну роботу Мащенко Олександра Анатолійовича на тему:
«Удосконалення технології вирощування гречки в умовах Північно-
Східного Лісостепу України» на здобуття наукового ступеня доктора
філософії галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю
201 Агрономія**

На підставі детального ознайомлення з дисертаційною роботою Мащенко Олександра Анатолійовича на тему «Удосконалення технології вирощування гречки в умовах Північно-Східного Лісостепу України» та його наукових праць, слід відмітити наступне.

1. Актуальність теми дисертаційної роботи.

Гречка посівна (*Fagopyrum esculentum Moench*) є надзвичайно цінною культурою, що займає провідне місце у харчуванні українців, оскільки, переважно її використовують як круп'яну культуру. Важливим елементом технології вирощування культури є, перш за все, сорт. Оскільки, саме від нього залежить яким чином буде проводитись подальший догляд за посівами та, найголовніше, технологія вирощування. Наразі, вченими було створено індетермінантні та детермінантні сорти. Саме від цього залежить й спосіб збирання культури, оскільки детермінантні сорти культури більше придатні до прямого комбайнування завдяки тому, що мають обмежений ріст.

Не менш важливим є й строки та способи сівби. Зокрема, гречку посівну завдяки відносно короткому вегетаційному періоду можуть висівати в різні строки, а також різним способом. Для певних сортів найбільш оптимальним є звичайний рядковий спосіб сівби, для інших – широкорядний. Не менш важливим є удобрення культури. Саме ця проблематика лягла в основу дисертації Олександра Анатолійовича.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами.

Теоретичні та експериментальні дослідження за темою дисертації є складовою частиною тематичної програми науково-дослідної роботи кафедри агротехнологій та ґрунтознавства «Удосконалення елементів сортової технології вирощування зернових культур в умовах Північно-східного Лісостепу України» (№ 0121U108973).

3. Наукова новизна одержаних результаті.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що в умовах Північно-східного Лісостепу України вперше було проведено дослідження щодо визначення впливу попередників на індетермінантні та детермінантні сорти. Оптимізовано терміни сівби гречки та норми добрив. Набуло подальшого розвитку питання пристосування сорту Ярославна до умов Лісостепу. Обґрунтовано економічну ефективність вирощування гречки посівної за використання певних способів та строків сівби.

4. Наукове та практичне значення.

Сільськогосподарським підприємствам, що спеціалізуються на вирощуванні гречки було рекомендовано удосконалення технології вирощування, а саме оптимізувати строки та способи сівби, а також

запропоновано економічно доцільні норми добрив. Оптимізація технології дозволяє збільшити урожайність культури, залежно від варіанту приріст може сягати до 0,7 т/га.

5. Повнота викладення матеріалу дисертації у наукових публікаціях.

Результати дисертаційного дослідження опубліковані у 11 наукових працях, зокрема, статей у фахових виданнях України – 3; ті, що входять до міжнародних наукометричних баз (Web of Science) – 1; тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях – 7.

6. Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим вимогам щодо оформлення.

Структура дисертаційної роботи є логічною, вирішення окреслених автором завдань обумовило досягнення поставленої в дослідженні мети. Дисертацію написано українською мовою, науковим стилем із логічним поєднанням цифрового та текстового компонентів. Викладання матеріалів чітко, коректно, з використанням таблиць і рисунків, які значно полегшують сприйняття експериментальних даних. Робота включає вступ, 5 розділів, висновки, практичні рекомендації, перелік використаних джерел. Матеріали роботи розміщені на 157 сторінках друкованого тексту і містять 16 таблиці та 10 рисунків. Перелік використаних джерел включає 236 джерел.

У Вступі автор обґрунтував актуальність теми роботи, сформулював мету та завдання досліджень, відобразив наукову новизну та практичну цінність обраної теми.

У першому розділі «Наукові основи формування продуктивності гречки посівної залежно від впливу агротехнічних заходів (огляд літератури)» традиційно висвітлено світовий й вітчизняний досвід вирощування гречки в умовах інтенсивного землеробства; детально описано про проблематику кожного із факторів, що були досліджені. За результатами аналітичного огляду джерел літератури визначено завдання й обґрунтовано шляхи вирішення проблеми строків та способів сівби, попередників та рекомендованих норм добрив за вирощування гречки.

Другий розділ «Умови, матеріал та методика проведення досліджень» достатньою мірою розкриває особливості ґрунтово-кліматичних умов зони дослідження й динаміку погодних умов 2021-2023 років. Важливою характеристикою розділу є висвітлення програм та схем проведених автором дослідів, їх диференціація на теоретичні та експериментальні. Чітко виокремлено досліджувані показники та методики їх визначення. Це вказує на плановість досліджень і методологічну обґрунтованість отриманих експериментальних результатів.

У третьому розділі «Вплив строків та способів сівби на продуктивність гречки за різних попередників» висвітлено результати польових та лабораторних досліджень. Автором детально проаналізовано морфологічні ознаки посівів гречки залежно від досліджуваних чинників, структуру врожаю та якість зерна сортів.

Четвертий розділ «Вплив системи удобрення на сорти гречки різного морфотипу» присвячено висвітленню результатів польового дослідження із визначення врожайності та структури врожаю залежно від фону удобрення мінеральними добривами.

У п'ятому розділі «Економічна ефективність вирощування гречки залежно від сортової агротехніки» виконано та проаналізовано розрахунки економічної ефективності вирощування гречки від фону удобрення та способів сівби, які базуються на використанні показників її вирощування, собівартості отриманої продукції, прибутку та рівня рентабельності. Загалом текстове, табличне й графічне наповнення розділів і підрозділів експериментальної частини дисертаційної роботи відповідає їх назві та узгоджується з визначеними автором метою і завданнями досліджень. В роботі забезпечено статистичну обробку цифрових даних, здійснено їх аналіз і сформульовано безпосередні висновки щодо результатів досліджень.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

В цілому дисертація написана з дотриманням існуючих вимог, має цілісну, логічно побудовану структуру і є завершеним науковим дослідженням. Проте, не всі положення дисертації є беззаперечними, що спонукає до висловлення окремих зауважень, побажань та дискусійних положень. При загальній позитивній оцінці роботи потрібно вказати на наявність окремих дискусійних положень, що потребують додаткової аргументації та зауважень технічного характеру:

1. В розділі 1 недостатньо приділено уваги важливості вибору попередників під культуру та ролі самої гречки як попередника.

2. Оформлення у списку літератури україномовних джерел необхідно привести до відповідності ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»

3. Назви таблиць необхідно виділяти жирним, а слово таблиця курсивом.

4. Автор багато уваги приділяє опису таблиць та малюнків, і в той же час, практично немає пояснень та аналізу змін певних показників під впливом досліджуваних факторів.

5. Назва підрозділу не подається з нової сторінки, розміщується на тому листку де і основний текст.

6. Урожайність побічної продукції так як і основної має бути подано в т/га.

7. В роботі бажано було б навести розрахунки виносу елементів живлення з урожаєм гречки та коефіцієнтів їх засвоєння з ґрунту і мінеральних добрив.

Проте, виявлені недоліки мають суб'єктивно-дискусійний характер та не впливають на загальну позитивну оцінку результативності проведеної роботи, що не знижує її загальної високої наукової та практичної цінності, яка в цілому справляє позитивне враження.

8. Загальний висновок.

Дисертаційна робота **Маценка Олександра Анатолійовича** «Удосконалення технології вирощування гречки в умовах Північно-Східного Лісостепу України», яка подана до захисту у спеціалізовану вчену раду на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 Агрономія за своїми актуальністю, науково-теоретичним рівнем, основними результатами обґрунтованості, основними положеннями і результатами опублікованими у фахових виданнях, новизна постановки та практичним значення відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та Постанові Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 341 від 21.03.2022

Офіційний опонент:

кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри ботаніки, генетики та
захисту рослин Вінницького
національного аграрного університету

Олег КОЛІСНИК

Ректор Вінницького національного
аграрного університету

Віктор МАЗУР